

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo l gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino sprejema J. Krajec v Novem mestu, dopise pa uredništvo.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Kaj kaže še pred zimo pri sadnem drevju zvršiti.

Sadjarstvo na Dolenjskem napreduje, hvala Bogu in ljudem, kateri se za to trudijo, v poslednjih letih prav vidoma. V dokaz je neovrgljivo kaj obilna množina sadnega drevja, katero se leto za letom skorej povsod zasaja. Prav mogoče pa je, da pri marsikaterem gospodarju, kateri je sicer prav marljiv gledé zasajanja sadnega drevja, isto ne bo tako rastle, tako uspevalo, kakor si on sam želi, in kakor je to v obče želeli. Pravičnega obdelovanja sadnega drevja na stalnem mestu ni namreč še marsikateri sicer prav marljivi gospodar več, recimo vaju. Dosti je še takih — in žal da jih je — kateri sicer z veseljem, in kolikor toliko tudi pravilno sadno drevje posade, toda — potem ga pa prepuste samega sebi, češ, vsadil sem te, zdaj pa rasti čvrsto in rodi prej ko mogoče. Dosti je toraj takih gospodarjev, kateri posajenemu sadnemu drevju tiste pozornosti, tiste skrbi, tistega dela ne naklanjajo, katerega ono v namen zaželjenega čvrstega razvitka in rodovitosti zahteva, in tako pride, da se z njim ne doseže tistega gospodarskega smotra, katerega bi se doseči moralo. V „Dolenjskih Novicah“ smo sicer že enkrat pojasnovali, kako da je z mladim sadnim drevjem na stalnem mestu ravnati; ker je pa prav mogoče, da je marsikateri gospodar na vse to že pozabil, in ker je vsled tega tudi mogoče, da se marsikje drevju pred zimo tistega dela ne bode naklonilo, katerega potrebuje, katerega zahteva hočemo to danes v kratkem ponoviti.

Pred vsem se mora vsako mlado sadno drevesce pravilno povezati, da ga v zimskem času viharji ne omajajo ali še celo polomijo, posebno pa še zato, da tudi sneg kaj tacega ne stori. Poveže se pa sadno drevo naj hitrejši in praktičnejši tako-le. Na tisti strani debla, od katere vladajoči, to je v dotičnem kraju navadni veter brije, napravi se z železnim kolom — štango — kako dobro ped od debla proč v zemljo 40 do 50 centimetrov globoko luknjo. V to luknjo zabije se potem do-

volj debel ravan kol, bodi si že jelov ali kakoršni bodi, samo da je ravan in dovolj močan.

Kol seči sme le do krone drevesa, ne pa v krono. Zato se mora kol tikoma pod krono, to je pod prvimi vejami pošev odžagati. K tako v tla zabitem kolu priveže se pa drevesno deblo najhitrejši ter najcenejši in toraj gotovo v vsakem obziru najpraktičnejši tako-le. Napravi se iz trdne ržene slame povezel, kakoršnega se napravi za povezvanje snopja na njivi, le trdnejši in čednejši ga kaže napraviti. Tak povezel ovrže se enkrat okolo debla, in to za kako dobro ped pod vrhom kola. Na to se ovrže, to je, osuče se povezel dva do trikrat samega okolo sebe mezi deblom in kolom. Konečno ovrže se ga prav trdno še enkrat okolo kola, obadva konca se zvijeta v kito in to se priveže malo ped nižje pod mestom, kjer je povezel okolo kola ovržen bil, z beko prav trdno k kolu. Taka veznja je v vsakem obziru tako primerna, da bolj biti ne more, in čedna je tudi.

Drugo delo, katero se mora pri vsakem mladem sadnem drevesu pred zimo izvršiti, je to, da se njegovo deblo pred poškodbo po zajcih zavaruje. To zvrši se s tem, da se napravi prav gosto mazilo, obstoječe iz ilovice, apna, kravjeka, volovske krvi ter človeškega blata. Brez poslednjega je mazilo, kakor obila skušnja uči, le malo ali kar nič vredno. S tem mazilom namazati se mora deblo drevesa prav na debelo od tal pa do krone, pri lepem, suhem ter toplem vremenu, da se na deblu posuši. Ako že zmrzuje, ne velja ta mažnja nič, ker vsled zmrznenja zopet odpada. Ako bi prvo mažnjo pišota, to je dež z burjo dol sprala z debel, treba jo je ponoviti.

Tretje delo, katero se mora še pred zimo pri mladem sadnem drevju zvršiti, je to, da se vsaj en meter na okolo debla zemljo prekoplje ali prelopati, ter da se tako napravljeno drevesno šipo čez zimo neporavnano pusti. Ako je drevo slabe rašče, pokrije se lahko tako napravljeno drevesno šipo z gnojem, katerega se tudi čez zimo ležati pusti, na spomlad pa odstrani ali pa tudi prekoplje, to-da plitvo, da ne pride do korenin. Ta dela ne opustite toraj gospodarji pred zimo še pri mladem sadnem drevju izvršiti.

Vsak za sadjarstvo vneti gospodar naj pa tudi ne opusti krmiljenja ptičkov, posebno senic v zimskem času, kajti one otrebile mu bodo sadno drevje zalege škodljivih mrčesov.

Nakupovanje za pleme sposobnih bikov.

Kakor znano, se je nameravalo pri letošnjih premovanjih goveje živine nakupiti z deželno podporo nekaj lepih bikov, ki bi bili pripravi za pleme. Toda nikjer se ni nič dobilo, ne v Novem mestu, ne v Logatcu, pa tudi v Lescah na Gorenjskem ne, dasi je tam reja bikov v obče bolj napredovala, kakor pri nas na Dolenjskem.

Da se v Novem mestu ni nič dobilo, to je lahko umeti, kajti pri nas na Dolenjskem smo se dosedaj še v obče veliko premalo brigali in zavzemali za tako rejo. Saj še za domače potrebe nismo izrejali potrebnih juncev, nikar pa da bi jih redili za prodajo. Po takem blagu se pri nas sploh ni popraševalo in zato ga tudi imeli nismo.

Sedaj je pa drugače. Odkar so spoznali merodajni krogi, da se dajo tudi doma izrejati lepe in dobre plemene živali, in odkar so se zavzeli zato, da se kupujejo potrebni biki tudi doma in ne samo v drugih deželah, nastala je za naše živinorejce važna naloga, da se pečajo v ugodnih razmerah tudi z izrejanjem plemenih bikov.

Zaraditega polagamo danes vsem naprednim živinorejcem vnovič na srce, da se poprimejo tega dela. Pokazati treba, da se tudi Dolenjci kot živinorejci zavedamosvojih dolžnosti, in da nam je mari napredek naše živinoreje.

Na rejo bikov in sploh lepih plemenih živali bi bilo delati pred vsem v Temeniški dolini, kjer se tam dobi najlepša dolenjska goved; pa tudi po drugih krajih naše Dolenjske imamo take živinorejce, ki bi se prav lahko pečali z izrejo lepih plemenih živali. — n.

Premala rodovitnost plemenih svinj in njeni vzroki.

Marsikatera gospodinja je že tožila in še toži, da ji je svinja skotila samo 4 ali 5 praset, namesto 8, 10 ali 12. Navadno se zvrča v takih primerljiveh vsa krivda na mrjasca. Resnica je, da zamore slab mrjasec biti temu vzrok, resnica je pa tudi, da zamorejo na slabo rodovitost vplivati še razne druge okoliščine, izmed katerih bi bilo posebno povdarjati bližnjo ali krvno sorodnost mrjasca s plemeno svinjo.

Pogostokrat trpi pa rodovitnost svinje tudi zaraditega, ker jo imamo zmeraj v svinjaku zaprto, in ji ne damo nobene prilike, da bi na prostem hodila in se pasla. Vedna zaprtija v svinjaku vpliva silno neugodno, ne le na splošni

počet plemenih živali, ampak tudi na zdravstveno stanje in na plodovitost. In to je čisto naravno! Pomisliti moramo, da se vsa telesna opravila le tedaj pravilno vrše, ako se plemene živali zadosti pregibljejo na planem. Zadostno gibanje vpliva pred vsem na boljšo prebavo in boljše izkoriščenje krme; stem vred pa tudi na trdno zdravje in boljšo rodovitost. Kako dobrodejna je zadostna hoja in paša plemenim svinjam, poznamo lahko iz dejstva, da imajo n. pr. na St. Jernejskem in Krškem polju, kjer se gospodarji močno pečajo z rejo plemenih svinj, povsod ograjene vrtove, v katere spuščajo vsak dan plemene prešiče, da se pasejo. Ko bi imeli po teh krajih svinje vedno v svinjakah zaprte, bi rodovitnost svinj tudi opešala. — n.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Državni zbor. Dne 18. okt. ob 11 uri predpoldne se je pričela prva seja novega državno-zborskega zasedanja. Poslanci so bili skoro polnoštevilno zasedani, galerije so bile prenapolnjene. Prišli so v zbornico vsi ministri na čelu jim grof Clary. V zbornici je postalo vse tiho. Grof Clary prebere zbornici cesarjev dekret glede imenovanja novega ministerstva, ter naprosi najstarejšega 81letnega poslanca Zirkana, da prevzame časno predsedništvo v namen izvolitve prvega zborničnega predsednika. Izvoljen je bil dosedajni predsednik dr. Fuchs, bivši podpredsednik dr. Ferjančič pa je propal. Grof Clary prebere izjavo, v kateri vlada lepo prosi, da bi se v interesu vseh narodov in slojev prebivalstva ne ovirale razprave, ter da bi delovale na to, da se uravnajo nasprotstva, ker le na ta način je mogoče priti do sprave med narodi. Predstavi sebe in ostale ministre visoki zbornici, kot popolno in neutralno vlado. Pri poslednji trditvi je postal v zbornici velik nemir. Načelnik mladočeškega kluba je v imenu svoje stranke slovesno protestiral ter napovedal Claryju in njegovi vladi najskrajnejši boj.

Preklic jezikovnih naredb je vzbudil posebno mej Čehi veliko ogorčenost; istega večera, ko se je pozvedelo v Pragi, da so jezikovne naredbi uradno preklicane, zbralo se je na tisoče ljudstva, ki je odločno protestovalo takemu žalenju českega naroda. Ljudstvo je drvilo proti hišam nekterih uradnikov, poslancev, pred mestno hišo itd. Prišlo je do spopada med ljudstvom in policijo, kjer je bilo več ranjenih in mnogo aretovanih. Tudi po drugih krajih česke dežele se je podobno godilo. — V seji 27. oktobra je poslanec Pacak oostro polemizoval z nekterimi poslanci ter dokazal, da sta Avstriji odprta samo dva pota: pot pravičnosti do vseh narodov in pot boja na življenje

in smrt s Slovani. Poslanec Plaček pa je ojstro prijemal vlado in končal svoj govor s klicem: „Proč s to vlado!“

Nemški poslanec Türk se je predrznil dne 25. oktobra v avstrijski zbornici nesramne velezdajске opomnje, da ako ne bo mej Čehi in Nemci na Češkem kmalu miru, da bodo Prusi s svojimi topovi vmes posegli, ter vstrahovali češko prešernost. Te besede so provzročile nepopisno razburjenost. Vse je pa strmelo, da noben minister ni tem izdajskim besedam oporekal. To je zanesljivo znamenje, kako daleč da smo že dospeli. Uboga Avstrija!

Veliko milijonov zahteva vlada za vojaške namene. Omisliti si hočejo novih kanonov. Bodo mar z njimi Čehi pred Prusi branili?

Kaj je novega po širokem svetu?

Vojska v južni Afriki. Le redko dohajajo poročila o vojni med Angleži in ondotnimi domačini „Boerci“. Vojna traja že osem dni, pa nikjer ni čitati, da bi skupaj trčile nasprotni sovražne bojne čete. Najbrže se Angležem ne godi prav dobro, kakor je posnemati iz poročil angleških listov. Razni kabineti pripravljajo nakepe proti Angliji, ki ni nikomur simpatična, razen Nemčiji. Ruski zunanji minister je že več dni v Parizu, kjer se posvetuje s svojim francoskim tovarišem. Francozi ne morejo pozabiti, da so se morali zaradi Angležev umakniti iz Fašode. Rusi pa nameravajo že dalj časa vdreti v sredino Kitaja. Bati se je, da postane svetovni nemir.

Piše se nam:

Iz Vel. Poljan pri Ribnici. Veselo dogodbo imam poročati. Izvršil se je načrt in proračun za novo župno cerkev naše občine. Proračun je nastavljen na 16.336 gld. 86 kr. Konkurenčna obravnava bila je dne 22. avgusta ter je bilo vse potrjeno. Stavbeno delo bilo je javno razpisano, in je tudi že večinoma oddano. Zidarsko, tesarsko in kleparsko delo je prevzel stavbeni mojster gospod Jože Rurjan, kateri je že štiri nove cerkve izdelal. Zidanje je pričel dne 12. septembra, in že je temelj iz zemlje. Dne 15. oktobra so nam z dovoljenjem knezoškofovim blagoslovili temeljni kamen visokočastiti gospod ribniški dekan Dolinar v navzočnosti petih duhovnov in mnogo ljudstva. To je bilo za nas neizmerno veselje, ker že toliko let željno pričakujemo domače cerkve. Na drugi strani pa nam žugajo grozne težave, kajti za 40 malih posestnikov, kateri niso imoviti, ni mala stvar, lastno cerkev zidati. In vendar ljudstvo z veseljem v naše hribe materijal vozi, naj si bo že lepo ali deževno vreme. Denarje za zidanje, to je 16.336 gld. 86 kr. bodemo z veliko silo založili z občinskimi dokladami, toda pešalo bo ljudstvo; pa še večje težave nas čakajo za prihodnje leto, ko bo cerkev dozidana, in bō treba zvonove, tri altarje, obhajilno mizo in še več drugih stvari. Plača za gosp. župnika bo prišla iz verskega

zaklada, a vse drugo bo na naših ramah. Hudo nás tarejo vsakdanje stiske, toda obupali le ne bomo. Bog nam bo pomagal in dobri ljudje. Stavbeni odbor ponižno prosi drage bralce „Dolenjskih Novic“ in pa one blage dobrotnike, katerim je ljubi Bog kaj vse več časnega premoženja podaril, in imajo veselje za hišo Božjo in usmiljenje do kmeta, podarite nam, kolikor vadi in okoli nje je obilno sadnega drevja, zlasti pa sočnatih „tefk“. Zato pa se tudi hudomušni ljudje iz Rašičanov norčujejo in pravijo: „Rašičan se pa koj spozna, tefko v rokah ima.“ Sadje večinoma znosijo v Ljubljano, kjer ga prav dobro prodajo. Letos pa je drevje stalo prazno, ker strašna toča na binkoštni pondeljek je sadje in poljske pridelke popolnoma vničala. Bil je to hud udarec za dobre vaščane.

FRANC ANDOLŠEK,
načelnik stavbenega odbora.

Z Rašica, 23. oktobra. Malokdaj se iz tega kraja kak dopis bere v časopisih. Ker pa „Dol. Novice“ tudi tja gori zahajajo, se spodobi, da tudi od tega kraja kaj povedó. Rašica je prijazna vas, kake dve uri nad Ljubljano, rekel bi, sredi hriba enacega imena. Po vasi in okoli nje je obilno sadnega drevja, zlasti pa sočnatih „tefk“. Zato pa se tudi hudomušni ljudje iz Rašičanov norčujejo in pravijo: „Rašičan se pa koj spozna, tefko v rokah ima.“ Sadje večinoma znosijo v Ljubljano, kjer ga prav dobro prodajo. Letos pa je drevje stalo prazno, ker strašna toča na binkoštni pondeljek je sadje in poljske pridelke popolnoma vničala. Bil je to hud udarec za dobre vaščane.

Pri slabih letošnjih dohodkih pa vendar ne pozabijo na lepoto in kinčanje svoje cerkvice. Omislili so si podobo „Pražkega Jezuščka“, kakoršna se vidi v mnogih cerkvah na Dolenjskem. Neka dobra oseba je v ta namen darovala dovoljno svoto denarja. 10. septembra so dobili naročeno podobo iz Prage, in 22. dan oktobra je bil določen za njeno blagoslovljenje. Podoba je pa res tako lepa, prijazna in mila, da se je človek kar nagledati ne more. Treba je bilo pripraviti še primeren tronček za podobo, in pogodili so se s spretnim mizarjem Francetom Traven iz Gamelj.

Že v soboto 21. oktobra popoldne je mogočno streljanje in spretno klenkanje rašičkih fantov naznanjalo, da se bo prihodnji dan na Rašici godilo nekaj posebnega. Zares, Rašičani so si vse prizadjali, da bi se ta ljubka slavnost vršila kolikor mogoče slovesno. V nedeljo ob 10. uri je tamošnji rojak, preč. gosp. P. Otokar iz Novega mesta podoba slovesno blagoslovil, v poljudnem govoru razložil nje pomen in ljudi vnel za češčenje Božjega Deteta. Pri sveti maši je šmartinski pevski zbor, kterege je rašički župan naprosil, prav častno rešil svojo nalogo. Peli so primeroma težke pesmi tako precizno in s tolikim občutkom, da se je čuditi. Tu se vidi, kaj izda pridnost, vstrajnost in pa veselje do lepega petja. Slišal sem petje po mnogih farnih cerkvah na deželi po Gorenjskem in Dolenjskem, a tako lepega, kakor v Šmartnem, nikjer. Popoldne so bile pete litanije Matere Božje. Po litanijah so vsi ljudje dalj časa ostali v cerkvi, kakor da se ne morejo ločiti od Božjega Deteta.

Tronček je omenjeni mizar France Traven po lastnem načrtu iz hrastovega lesa tako lično, tako krasno izdelal, da se ga sme prečastiti duhovščini za taka in enaka dela v cerkvi prav toplo priporočati. Rašičanom pa iz srca želim, naj Božje Detec v najobilnejši meri rosi nad-nje nebeški svoj blagoslov.

Rojak.

Domače vesti.

(Akademični slikar) naš rojak g. J. Germ naslikal je na steno ljubljanske mestne dvorane krasno sliko, namreč prizor, ko je naš cesar ob potresu v Ljubljani bil ter rekel: „Ljubljani se mora pomagati!“ Veščaki pritrjujejo, da dela ta slika umetniku vso čast. Vsakomur je dovoljeno, si jo ogledati.

(Gosp. Ivan Vavpotič), sin gosp. c. k. okr. zdravnika novomeškega, ki je dosedaj obiskoval visoke šole za slikanje v Pragi, šel je svoje studije nadaljevati v Paris.

(† Gosp. Gressel pl. Baraga), c. k. nadpolkovnik našega domačega pešpolku št. 17., rojen v Trebnjem, umrl je v Ljubljani po daljšem bolehanju 53 let star.

(† Franc Košiček), sin posestnika France Košička, umrl je minolo soboto po kratki bolezni 22 let star.

(C. kr. finančno ravnateljstvo) naznanja trgovski zbornici v Ljubljani, da se vsled razglasa c. kr. finančnega ministerstva z dne 6. oktobra 1899 št. 50989 vpeljejo uradne menične golice po 4, 6, 8 in 10 K s slovenskim tekstom, — dne 1. novembra t. l.

(V šolo Glasbene Matice v Rudolfovem) je bilo to poluletje sprejetih 52 instrumentalnih učencev; vpisovanja se nadaljujejo vsak dan, razun ob nedeljah, od 5. do 6. ure popoldne v društvenih prostorih. Da se ogne nekim nesporazumljenjam, se opozarja, da je v smislu § 13. učnega navodila vpisnino 1 gld. na leto plačati tudi prejšnjim učencem ter, da je učnina 50 kr. na mesec za one, ki se učé samo petja, plačevati le v prvem poluletju, tako, da bodo v drugem poluletju oproščeni te učnine tisti, ki so v prvem poluletju plačali vsaj 3 gld. vpisnine.

(Pri volitvi v kmetijsko družbo) dne 26. oktobra so dobili gospodje: Povše 1874, grof Barbo 1272, Wurzbach 1871, Žirovnik 1271, Paulin 1272 glasov. Gospodje: Ambrožič, Polak, Kalan, Rant, Sušteršič, Wester in Zabret so dobili po 604 glasove.

(Sklepna preskušnja) učencev kranjske kmetijske šole na Grmu bila je 30. oktobra zjutraj; ker se pa ta preskušnja ne vrši več javno, ni bila po časnikih objavljena.

(Shod vinogradarskih veščakov) dolenske strani vršil se je dne 30. oktobra v Novem mestu, in sicer v hotelu gospoda Schwarz-a. Poročilo o obravnavanju nam je obljubljeno, in ga objavimo v prihodni številki.

(„Nemški stenografski tečaj“) o kojem smo poročali v predzadnji številki tega lista, se ne otvori, ker je gospod Rudolf Binter, c. kr. davčni uradnik stalno premeščen v Radeče pri Zidanem mostu.

(Lukežev sejm v Novem mestu) bil je kaj dobro obiskan, k čemur je deloma lepo vreme pripomoglo. Prignali so 68 konj, 600 govedi in 6000 prašičev. Velikih kupcev ni bilo, torej kupčija ni bila posebno dobra in cena nizka. 26. oktobra pa je bil sejm na Vel. Gabru; prišli so tuji kupci ter pokupili nad 100 parov pitanih volov, ktere so čez Litijo po železnici odpeljali.

(Novo sredstvo proti protinu) [Gichtmittel] iznašel je znani urednik časopisa „Kneipblätter,“ naš rojak gosp. J. Okič v Wörishofenu. Mnoga spričevala in priznanilna pisma dokazujejo dobroto tega zdravila.

(Za „tukaj“ — v zapor.) Slovenskega „tukaj“ častniki nikakor nočejo slišati pri kontrolnih shodih. Na več krajih so Slovence, ki so se slovenski oglašali, kratkomalo odvedli v zapor. Tam imajo mladeniči čas premišljevat, ali bode v vojski vojna sreča visela na nemškem „hier“. — Radovedni smo, ako bodo naši poslanci o teh nečuvenih nasilnostih zinili kaj v državnem zboru o priliki, ko pridejo na vrsto predloge za povišanje častniških plač in za štetje denarja za nove puške in topove? Takrat bode pač na mestu, da se spregovori o tej besedi prav resna beseda. Naj gospóda ne misli, da sme nas Slovane le tedaj smatrati ravnopravnim, kedar nam je treba nalagati davek.

(Iz Semiča.) „Hranilnica in posojilnica v Semiču“ bo začela poslovati s 1. novembrom t. l. Vloge bo obrestovala po 4½%, posojila pa 5½%. Delež znaša jeden goldinar, upisnina pa 30 kr. Upati je, da bo imelo ljudstvo od posojilnice veliko koristi. Načelstvo posluje brezplačno. Čisti dobiček se bo porabil za gospodarske potrebe. Pomagano bo v prvi vrsti vinogradnikom. Vaši dohodki so od leta do leta manjši. Z nekakim obupom gledate svoje opustošene vinograde, ki so bili iz večine edini vir vašega blagostanja. Z vinogradi vred pa trpijo škodo tudi vaša poslopja, živinoreja itd., — povsod se pozna, da nečesa manjka. Vinogradnike rado podpira c. kr. okr. glavarstvo v Črnomlju z brezobrestnimi posojili. Vsem pa tudi ne more ustreči, posebno če bi ne rabili denarja za rigolanje, marveč za druge gospodarske potrebščine. Zato je skrajni čas, da si tudi sami pomagata in medsebojno podpirate. Hranilnica in posojilnica naj bi bila nekako središče, kamor bi se stekal denar bogatejših in bi ga dobivali revnejši z malimi stroški na posodo. „Le v združenju je moč!“

(Premovanje goveje živine v Novem mestu) dne 16. oktobra vršilo se je pod vodstvom gospoda Vilko Rohrmana, predsednika novomeške kmetijske podružnice, pri prav slabem vremenu. Vdeležba pa je bila kljub temu dovolj dobra, kajti prignali so mnogoštevilni živinorejci 8 bikov, 25 krav in 24 telic, od kterih je bilo premovanih 7 bikov, 6 krav in 6 telic. Mnógi, ki so bili pri novomeškem premovanju živine leta 1894, so se izjavili, da je živinoreja v tem času zdatno napredovala, kajti res lepe živali so prignali. V presojevalni odbor za podelitev premij (19) so bili izbrani:

Načelnikom: grajščak in deželni poslanec gospod pl. Langer; členom: gg. vodja R. Dolenc, c. kr. deželni živinozdravnik I. Wagner, A. Pavlin iz Trebnega, A. Vehovec iz Žužemberka in A. Majzelj iz Bele cerkve.

Premije za najlepšo govejo živino so dobili: 1.) za bika: a) I. Košiček iz Novega mesta, b) Lindič iz Strlac, c) A. Vehovec iz Žužemberka, d) pl. Langer iz Bršlina, e) Cimermančič iz Velikega Cerovca, f) dr. Bertsche iz Poganic, g) K. Kos iz Lake; 2.) za krave: a) veleč. gospod A. Peterlin, župnik v Smihelu; b) gospa pl. Fichtenau iz Novega mesta, c) grof Thurn iz Zaloga, d) g. Javornik iz Gotnevasi, e) gosp. Franc Pintar iz Kandije, f) milostivi gospod prošt dr. S. Elbert iz Novega mesta; 3.) za telce: a) gosp. A. Hočevar st. iz Novega mesta; b) gospa pl. Fichtenan iz Novega mesta, c) gosp. A. Kos iz Novega mesta, d) gosp. Stravs iz Toplic, e) gosp. Sušteršič iz Toplic, f) gosp. Tekoter iz St. Petra.

To premovanje je pokazalo, da imajo posestniki v novomeškem okrajnem glavarstvu prav lepo govejo živino, da tukajšnje prebivalstvo vé ceniti vrednost take živine, ter da je v zadnjem času velik napredek v tej gospodarski stroki opazovati. Velika udeležba občinstva pri premovanju goveje živine kljub neugodnemu vremenu je bila pa tudi očiten dokaz, da so se tukajšnji posestniki zelo za to razstavo in premovanje zanimali. Zaradi tega gre vsa hvala, da se je slavna c. kr. kmetijska družba za Kranjsko petrudila ter c. kr. premovanje goveje živine priredila, katero boče gotovo le v napredek in spodbujajo tukajšnjim posestnikom služila.

(Gospode obrtnike,) ki so za zadrugo ali so proti nji, vse prosimo, naj se potrudijo prebrati obširno poročilo obravnav pri obrtnih shodih in predavanj, ktere je imel o tej priliki gospod cesarski svetnik Murnik v Novem mestu. Tudi opozorimo na razpis c. kr. ministerstva za domobran, kteri potrebuje za vojno razne stvari. Združeni obrtniki, bi se utegnili s pomočjo strojev za to in drugo pogajati, na kar pa danes niti misliti ni.

(Dobavni razpis.) C. kr. ministerstvo za domobran namerava za leto 1900 en del potrebnih oblačilnih in opravnih predmetov pri malih obrtnikih zagotoviti. Izmed predmetov, katere je dobaviti, se posebno na sledeče opozarja: bluže, dolge blače, ulanke, kratke blače za konjike, pasove iz volne, čevlje, škornje, jermena za blače, za puške in druga jermena, uzde itd. Ponudbe morajo po predpisanem uzorcu najkasneje do 15. decembra 1899 do 12. ure popoldne dospeti na ministerstvo za domobran. Uzorci predmetov, ki je dobaviti, se dobé proti plačilu pri glavnem skladišču vojne oprave (Landwehr-Ausrüstungs-Hauptdepot) na Dunaju. Razglas, obsegajoč natančne pogoje in znamenek predmetov, ki je dobaviti, cenik ter ponudbeni uzorci ležé pri trgovinski in obrtniški zbornici v Ljubljani na ogled, katera ga tudi na zahtevanje strankam vpošlje.

(Dobavni razpis.) Ravnateljstvo srbskih državnih železnic potrebuje 680 kosov hrastovih hlodov, 2000 hrastovih in 4500 jelovih desk različne dolgosti, širokosti in debelosti. Ponudbe s kolekom 10 dinarjev, v katerih naj je označena cena za 1 kubični meter, naj se do 13. novembra 1899 vložijo pod naslovom: „Ponudba za dobavo hrastovega ali jelovega lesa ravnateljstvu kralj. srbskih državnih železnic v Belgradu“. Kot varščina naj se vloži za celo dobavo 2200 dinarjev, samo za hrastov les 1000 dinarjev in samo za jelov les 1200 dinarjev v gotovem denarju ali v državnih vrednostnih papirjih. Podrobnejši pogoji, mere in kakovost blaga se lahko vpogledajo pri trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, kjer se na zahtevanje tudi vsakemu določijo.

(Za IV. zasedanje porotnih obravnav), katere se bodo začele 20. novembra pri tukajšnjem okrožnem sodišču, izžrebani so glavnim porotnikom naslednji gospodje: Prus Franc, ključavničar iz Metlike; Sircelj Jos., trgovec iz Mokronoga; Novak A., trgovec iz Vidma; Krisper A., pos. iz Nivice; Knez Fr., trgovec iz St. Ruprta; Bulc A., pos. iz Mokronoga; Drganc M., pos. iz Bereče vasi; Brear Jos., pos. iz Kamnja; Trlep M., posest. iz Arčevca; Malenšek Fr., iz Zaloke; Zavodnik Karol, posestnik iz Žužemberka; Kovač Fr., posestnik iz St. Jurja; Brvar A., iz Svibnja; Podboj Fr., posest. iz Ribnice; Duler Jos., mlinar iz Valtevasi; Skubic Jan., pos. iz Oselice; Judnič Jakob, pos. iz Toplic; Koračin L.,

pos. iz Mirne; Kambič M., pos. iz Krasinca; Grill Fr., pos. iz Poljan; Rumpert Ivan, usnjar iz Krškega; Anzel Ivan, pos. iz Krvavčivriha; Novak Ivan, pos. iz Gor. Radulj; Kufner Fr., kolar iz Metlike; Skubic A., pos. iz Dednega dola; graf Barbo A., grajičak iz Rakovnika; Wutscher A., pos. iz Dol. Brezovice; Drašler Ivan, pos. iz Dol. Gorice; Povše M., posest. iz Bučke; Lavrič Jos., pos. iz St. Vida; Repovš Josip, pos. iz Koluderjev; Ocepek Jakob, pos. iz Skofljariža; Kajtna A., pos. iz Radeč; Fux E. ml., trgovec iz Metlike; Končina Ivan, pos. iz Gorenjevasi; Rom J., pos. iz Stehanjevasi. — Nadomestnim porotnikom izžrebani so sledeči gospodje: Luzer A., pos. iz Novega mesta; Kušlan Ivan, gostilničar iz Kandije; Kastelic Fr., gostilničar in pos. iz Novega mesta; Bučar M., pos. iz Srebrnič; Appe V., pečar iz Kandije; Bergant S., molar iz Novega mesta; Potočar Ivan, pos. iz Muhabera; Krese M., pos. iz Gor. Straže; Klemenčič Fr., pos. iz Novega mesta;

(Popevčice milemunarodu.) Anton Hribar (Korinjski). II. zvezek. Tako je naslov lepi, 165 strani obsezajoči knjižici, ki je izšla v Hribarjevi tiskarni v Celja, ter velja v res krasni vezavi 1 gl. 60 kr., broširana pa 1 gl. 10 kr.

(Zabavna knjižica) za slovensko mladino, VIII. zvezek. Izdaja Anton Kosi, učitelj v Središču. Cena 15 kr., v založbi pisateljevi. — S tem naslovom izšla je lična knjižica, po vsebini podobna prejšnjim. Mladina jo bo radostno pozdravila.

(Današnji list) obsega 12 strani.

Razne vesti.

* (Petdeset let škof). Dne 17. novembra t. l. boče poteklo petdeset let, odkar ima veliki dobrotnik hrvatskega národa Josip Juraj Strossmayer škofovske dostojanstvo. Z národom hrvatskim se veselimo tudi mi redkega slavja ter želimo, da ljubi Bog še dolga leta obrani velikega Slovana! Slovesno boče Strossmayer obhajal svojo petdesetletnico še le prihodnje leto. —

* (Imovit berač.) V neki tržaški krčmi so prijeli starčka — berača, ki je nadlegoval goste. Na komisarijatu so našli pri njem tudi prepis oporoke, s katero prepušča svojemu vnuku bišo in razna zemljišča. Beraču so preskrbeli brezplačno stanovanje — v zaporu.

* (Žalosten pogreb.) Kakor poroča „V. Z.“ iz Bruselja, bil je v vasi Montbliart žalosten mrliški sprevođ. Zapustil je belgijsko vas Montbliart ob francoski meji mrliški sprevođ. Pogrebci in vsi sprevođniki bili so jako žalostni. Umrli je zahteval baje v oporoki, da ga pokopljejo na Francoskem, kjer je bil rojen. Jokajoč in glasno stokajoč je prekoračil sprevođ mejo. Tu pridejo francoski colnarji nasproti in zahtevajo, da odpro krsto. Žalostni pogrebci se branijo na vso moč proti tej zahtevi. Toda colnarji ostanejo pri svoji zahtevi, zlasti, ker so videli, da je nekaj sprevođnikov pete odneslo. Le-ti, ki so bili obdani od colnarjev, so morali ostati. Zacinjeno krsto ali trugo so položili na tla in jo odprli. Bila je do vrha polna bruseljskih čipk ali „špic“. — Tako so hoteli utihotapiti čez mejo dragoceno in z visokim davkom obloženo blago. Seyeda se je žalost pogrebcev še zvečala, ko so jih prijeli in jim blago vzeli.

* (Pajek prorok vremena.) Akoravno ni pajek pri ljudeh priljubljena živalica, je vendar jako zanimiv prorok vremena. Že nekaj časa prej čuti pajek

na svoji pajčevini spremembo atmosfere. Natančna opazovanja so prinesla naslednje podatke. Ako teče pajek s svoje pajčevine, je gotovo pričakovati hude ure. Ako sedi pajek okolu 10. ure zjutraj na svoji pajčevini ter jo guga semtertje, bode ves dan lepo. Ako dela pajek pri deževnem vremenu na svoji pajčevini dolge nitke, je to znamenje, da postane kmalo zopet lepo vreme. Ako si dela pajek s križcem pajčevino na drugem kraju, bode veter razdril prejšno pajčevino, in nastalo bode drugo vreme. Ako razdere pajek deloma svojo pajčevino, pričakovati je hude ure.

Čim dalje se odstrani pajek s križcem od svojega pribežališča, tem gotovejše je, da se spremeni vreme. Ako si nabira pajek hrane, bode dež več dni. Ako prede pajek svojo pajčevino blizu peči, bode mraz in slana; ako jo sprede po zimi blizu okna, nastalo bo kmalu južno vreme.

* (Dekle, ki spi že 16 let.) V Parizu se nahaja deklica Margareta Boyuval, ki spi od svojega 19. leta nepretrgoma že 16 let, kar je minilo baš pretekli teden. Boyuval je hči nervoznih, žganju udanih starišev, ki je imela večkrat histerične napade. Ob jednom takem napadu v 19. letu je zaspala, in odslej spi. Živé jo umetno z mlekom, juho in mesom. Ves čas svojega spanja je izgubila le malo na lastni teži. Zdravniki se pečajo mnogo s to izredno prikaznijo.

Obrtnijske stvari.

Uže v zadnji številki našega lista smo omenili, da je dne 1. oktobra ces. svetnik Ivan Murnik v dvorani društva rokodelskih pomočnikov poročal o delovanji c. kr. trgovskega ministerstva gledé pospešitve malega obrta. Prej, ko o tem poročamo, omenjamo pa še, da so bili od okr. glavarstva povabljeni na isti dan ob 9^{1/2} uri dopoldne vsi pomočniki obrtne zadruge, katera se je letos dne 23. aprila za novomeški sodni okraj ustanovila. Zbor je pozdravil zastopnik c. kr. okrajnega glavarstva, dr. Anton Pilshofer in razjasnil namen današnjega shoda. Nato je v daljšem govoru tajnik trgovske in obrtniške zbornice, ces. svetnik Ivan Murnik navzoče opozarjal na važnost obrtnih zadrug, na dolžnosti in pravice udov in pripadnikov zadrug, ter navedel, kaj o tej stvari določa obrtni red oziroma zakoni z dne 15. marcija 1883, drž. zak. št. 39, z dne 8. marcija 1888, drž. zak. št. 22, in z dne 23. februarja 1897, drž. zak. št. 63. Zborovalci so na to sklenili ustanoviti zbor pomočnikov, in ta je potem precej obravnaval o pravilih za zbor ter jih po razjasnilih zastopnika trgovske in obrtniške zbornice tudi sprejel. Zbor pomočnikov je tudi precej volil načelnništvo. Izvoljeni so bili:

Nač. Josip Kersnik, pečarski pomočnik v Kandiji.
 Nam. Josip Hrastar, čevljarski pom. v Novem mestu.
 Odb. Alojzij Bele, krojaški pom. v Novem mestu,
 Anton Kokalj, kamnoseški pomočnik v Bršljinu,
 Franjo Kulovic, mizarski pom. v Novem mestu,
 Franjo Mikec, sobno-slikarski pom. v Nov. m.
 Nam. August Murn, lectarski pomočnik v Kandiji,
 Franjo Pelko, krojaški pom. v Novem mestu.

Ko so se zborovalci še zastopniku c. kr. okr. glavarstva in trgovske in obrtniške zbornice za njiju trud zahvalili, se je zaključil zbor pomočnikov ob 11^{1/2} uri dopoldne, in precej potem se je od zastopnika c. kr. okrajnega glavarstva otvoril shod udov in pripadnikov (gospodarjev in pomočnikov) omenjene

zadruge, katerega je sklicalo obrtovno oblastvo novomeško zaradi volitve razsodiškega odbora. Tudi pri tem shodu je v daljšem govoru razjasnil vsa postavna določila ces. svetnik Ivan Murnik, na kar so zborovalci sklenili ustanoviti razsodiški odbor za omenjeno novomeško zadruge. Ko je zbor sprejel dotična pravila za razsodiški odbor, se je vršila volitev v odbor. Ta obstoji iz 8 odbornikov in 4 namestnikov, katerih polovico je volil zadružni zbor iz stanu obrtnih gospodarjev, drugo polovico pa pomočniški zbor iz stanu pomočnikov. Gospodarji so volili:

Odb. Appe Valentin v Kandiji,
 Francič Davorin v Novem mestu,
 Gregorc Jurij v Novem mestu,
 Kopač Leopold v Novem mestu.
 Nam. Peršina Anton, mizar v Ločni,
 Vovk Ant., ključavničar v Gotni vasi.

Pomočniki so volili:

Odb. Jereb Egidij, čevljarski pom. v Novem mestu,
 Kokalj Anton, kamnoseški pom. iz Bršljina,
 Košir Jurij, mizarski pomočnik v Novem mestu,
 Kulovic Franjo, mizarski pom. v Novem mestu.
 Nam. Grebenc Jože, mizarski pom. v Novem mestu,
 Laknar Alojzij, mizarski pom. v Novem mestu.

Tretji shod, na katerega je c. kr. okrajno glavarstvo povabilo vse samostojne obrtnike v političnem okraju novomeškem, se je začel dne 1. oktobra ob dveh popoldne. Ces. svetnik Ivan Murnik je pozdravil zborovalce in jim v navzočnosti zastopnika c. kr. okrajnega glavarstva dr. Pilshoferja razložil, kak namen ima njegovo predavanje, katero se naslanja popolnoma na uradno poročilo c. kr. tehnološkega obrtnega muzeja na Dunaju o delovanji c. kr. trgovskega ministerstva za pospeševanje malega obrta. Iz govora cesarskega svetnika Murnika posnamemo to-le:

Najvažnejši in prvi namen tega po c. kr. trgovinskem ministerstvu zapričetega delovanja je razširjanje poznavanja skušenih, v malem obrtu rabljivih strojev, in načina maloobrnega izdelovanja. Naslanja pa se na pričanje, da bi se mnogo obrtov — zlasti z združnim obratom — moglo krepko razvijati poleg velike industrije, ako bi se posluževali takih strojev in takega načina izdelovanja.

Vse to delovanje vodi c. kr. trgovinsko ministerstvo, kateremu je pri tem v pomoč svet za pospeševanje obrtništva; eksekutivni organ omenjenemu ministerstvu pa je c. kr. tehnološki obrtni muzej na Dunaju. Vse (koleka proste) prošnje v tej zadevi pošiljati je c. kr. trgovinskemu ministerstvu.

Omenjeni namen dosega se: 1.) po strokovnih pojasnilih tehnološkega obrtnega muzeja na Dunaju; 2.) po stalnih in začasnih razstavah strojev za male obrte; 3.) po prepuščanju takih strojev maloobrnim zadrugam pod posebno ugodnimi pogoji; 4.) po podelitvi posojil surovinskim, magacinskim in produktivnim zadrugam; 5.) po prireditvi mojsterskih tečajev na Dunaju; 6.) po prireditvi strokovnih tečajev izven Dunaja in s popotnim podukom, in 6.) z uplivanjem na vzgojo učencev.

V naslednjih vrsticah spregovoriti hočemo nekoliko o teh prireditvah za pospeševanje obrtništva ter razložiti tudi pogoje, pod katerimi se jih je možno poslužiti.

I. Kakor že omenjeno, izročilo je c. kr. trgovinsko ministerstvo tehnološkemu obrtnemu muzeju izvršujočo službo delovanja za pospešitev obrtništva,

ter je v to svrhu ustanovilo poseben urad „tehniško službo za pospešitev malega obrta“. Pri tem uradu dobivajo mali obrtniki brezplačno navodila v vseh tehniških vprašanjih, zlasti glede nakupa strojev in v zadevi ustanovitve produktivnih, delavnih, nakupnih in magacinskih zadrug in podobnih združeb (posebno pri sestavi pravil).

Istotako se izvršujejo izvedbe dejanske ali indicirane zmožnosti motorjev, koliko rabi kak motor vode, premoga, plina, petroleja, hladila itd.; nadalje izvedbe o tem, koliko dela rabi kak orodni stroj za male obrtnike. Vse te izvedbe izvršujejo se brezplačno, ako se zaprosi za to c. kr. trgovinsko ministerstvo. L. 1897 izdalo se je obrtnikom deloma ustmeno, deloma pismeno čez 300 brezplačnih pojasnil in izvedeb.

II. Od pričetka tega delovanja sem prirejena je v c. kr. tehnološkem obrtnem muzeju tako zvana „dvorana za male obrte“, t. j. stalna razstava tehniških delavskih pripomočkov za male obrte, kateri so razstavljeni v celi vrsti dvoran. Razstavni predmeti se večkrat premenjajo; povprečno je razstavljenih po 100 komadov (n. pr. 18 motorjev, 30 strojev za obdelovanje kovin, 10 strojev za obdelovanje lesa, 15 strojev za podelovanje papirja in lepenke, 15 strojev za krojaško obrt in nekoliko skupin raznega orodja). Z ozirom na to, da si električni tok kot gonilna moč pridobiva vedno več tál, obrača se posebno na prenos električne moči.

V posebnega ozira vrednih slučajih podeljuje c. kr. trgov. ministerstvo malim obrtnikom, mojstrom kakor tudi pomočnikom (delegirancem zadrug) popotne štipendije za obisk dvorane za male obrte (povračilo voznjih stroškov v 3. razredu osebnega vlaka in dnevnino 4 gld. za vsak dan boravka v obrtnem muzeju, vendar pa k večjemu za pet dni). Dotične prošnje vlagati je pri c. kr. trgovinskem ministerstvu, a vložiti jih je po dotični zadrugi. Ako se prošnja usliši, naznaniti je imena in čas prihoda delegirancev vsaj teden dnij poprej ravnateljstvu c. kr. tehnološkega obrtnega muzeja ter ob enem predložiti tudi zapisnik onega združnega zborovanja ali vsaj odborove seje, v kateri so bili izvoljeni delegiranci izmed združnih članov in pomočnikov.

Pri tej priliki omenjamo, da morejo dobiti podporo tudi permanentne razstave maloobrtne strojev, ki se priredé izven Dunaja, morebiti v zvezi s kakim obstoječim obrtnim muzejem ali podobnim zavodom, ako so iste urejene v zmyslu delovanja za pospešitev obrtništva. V tem zmyslu dobivajo sedaj podpore moravski obrtni muzej v Brnu, deželna obrtna dvorana v Celovcu in obrtno društvo industrijelnega okraja Steyr.

Začasne razstave prireja c. kr. tehnološki obrtni muzej navadno po naročilu c. kr. trgovinskega ministerstva večinoma skupno z dotično trgovsko in obrtniško zbornico ali s kakim drugim lokalnim faktorjem in v zvezi s kako obstoječo zunaj okvira delovanja za pospešitev obrtništva prirejeno razstavo; istotako se navadno razdelé tudi troški teh razstav med trgovinskim ministerstvom in dotično zbornico ali deželo. Običajno zgradi si obrtni muzej lasten paviljon, ki je namenjen izključno maloobrtne delavskim pripomočnikom. Razstavljalcem daje se praviloma brezplačno ne-le prostor za stroje, marveč tudi razsvetljava, podvorba in material za obrat in skazovanje, konečno pa po možnosti tudi brezplačna montaža. Sploh se smejo sredstva za pospešitev obrtništva v svrhu prireditve takih razstav — ne glede na prispevke lokalnih faktorjev — uporabljati pod sledečimi pogoji:

Prošnje, katere je predlagati c. kr. trgovinskemu ministerstvu, vložé naj se — ako le mogoče — naj-pozneje meseca decembra razstavi predidóčega leta; zahteva se nadalje, da traja razstava vsaj štiri tedne, in da so za isto na razpolago prostori, ki merijo vsaj 300 kvadratnih metrov. Tudi mora biti zagotovljena zadostna udeležba tovarnarjev, ki izdelujejo stroje, o čemer se tehnološki obrtni muzej prepriča s posebno okrožnico.

Po možnosti priredi se za časa razstave in v zvezi z isto kak strokovni tečaj, in pa predavanja o maloobrtne predmetih. Vedno se skuša pridobiti domače obrtnike za uporabo razstavljenih strojev. V to svrhu se prirejajo takozvane uzorne delavnice.

Kot vzgled take razstave srednje veličine omenjamo tukaj razstavo v Hoheneibe, ki je trajala od 15. julija do 15. septembra l. 1896. Razstava priredila se je bila v zvezi s severno-vzhodno češko razstavo v Hoheneibe skupno z liberško trgovsko in obrtniško zbornico, ki je tudi polovico stroškov prevzela. V paviljonu, ki je bil namenjen malemu obrtu, in ki je meril 450 kvadratnih metrov, je bilo: 10 motorjev (plinovih, petrolejskih in električnih motorjev), 4 stroji za obdelovanje lesa, 31 strojev in orodij za obdelovanje kovin, 27 krojaških strojev, 35 strojev za vezanje kujig in za kartonažo, 35 strojev in orodij za razne obrte. Pojasnila o razstavljenih objektih dajal je nalašč za to nameščeni delovodja. Obrat trajal je vsak večer skoraj dve uri. Razstavo obiskalo je 45.000 oseb. Splošnemu katalogu razstave bil je pridejan poseben vodnik za maloobrtne oddelek, ki je obsejal točne podatke o razstavljenih strojih. Istodobno priredil se je strokovni tečaj za čevljarje, čegar obiskovalci so se deloma podučevali na razstavljenih strojih.

Pa tudi v manjši meri je tehnološki obrtni muzej opetovano podobne razstave ali sam priredil, ali pa jih pospeševal na ta način, da je pri prireditvi sodeloval, pridelil brezplačno delovodjo, razstavil nekoliko strojev, priredil kak strokovni tečaj ali pa na drug način podpiral lokalni razstavni odbor.

Taka razstava nameravala se je prirediti tudi v Ljubljani; ali to se je moralo zaradi raznih uzrokov odložiti za nekoliko časa. Smemo se pa nadejati, da se bode prihodnjega leta po pariški svetovni razstavi ali vsaj l. 1901 priredila razstava strojev, katera bode brezdvombeno zelo podučljiva, in smo trdno prepričani, da jo bodo po možnosti ogledali vsi obrtniki, katerim je ležeče na poduku.

III. Za prepustitev strojev, za kar se je dosedaj porabil večji del sredstev, ki so namenjeni delovanju za pospešitev malega obrtništva, obrtni se je s koleka prosto prošnje do c. kr. trgovinskega ministerstva. Trgovinsko ministerstvo razsoja o teh prošnjah na podlagi poizvedeb tehnološkega obrtnega muzeja, zašlišavi prej svét za pospešitev obrtništva. Pri tem pa postopa po sledečih načelih:

Stroji prepuščajo se le obrtnim združbam, ne pa posameznim obrtnikom. Vendar pa v obče ni obveznih predpisov, kar se tiče pravne oblike in števila članov. Oddali so se stroji v velikem številu obrtnim zadrugam (obstoječim na podlagi določil obrtnega reda), produktivnim in delovnim zadrugam (registrovanim zadrugam v zmyslu zakona z dne 9. aprila 1873, drž. zak. št. 70). V mnogih slučajih prepuščajo se sedaj stroji — zlasti ako prosijo za nje večje ali manjše obrtne zadruge — pod pogojem, da oni člani obrtne zadruge, ki nameravajo rabiti stroje, ustanové med seboj delavno za-

drugo. Že prej omenjenega urada pri tehnološkem obrtnem muzeju, ki daje strokovna pojasnila, pa je potem naloga, da primerno sodeluje pri sestavi pravil in pri notranji uredbi novo ustanovljene zadruga.

Prepuščajo se le stroji, ne dajejo pa se podpore za nakup istih. Na ta način je zaželjena uporaba dovoljenega kredita najboljše zajamčena. Ob enem pa se stroji, predno se komu prepusté, lahko preskušajo po obrtnem muzeju dunajskem glede zmožnosti, porabe moči itd. Muzej oskrbuje na račun trgovskega ministerstva nakup delavnih pripomočkov, ki se izbero v sporazumljenju s prosilci.

Stroji prepuščajo se proti brezobrestnemu odplačevanju kupne cene v desetih letnih obrokih, v ozirah vrednih izjemnih slučajih pa se za krajši čas (1—3 leta) tudi posojujejo. Stroji ostanejo, dokler ni pogojen znesek popolnoma plačan, last c. kr. trgovskega ministerstva, ki si pridržijo pravico, da sme stroje, ako se ne rabijo pravilno, vzeti nazaj. Seveda se v tem slučaju že vplačani roki povrnejo, in se eventualno pridržijo le primeren znesek za obrabo.

Dotična zadruga pa se mora razven tega zavestati, da jamči za vse poškodbe strojev, ki bi ne bile posledica pravilne porabe (zaveznico je notarijčno ali sodno legalizovati). Zadruga mora nadalje trgovskemu ministerstvu predložiti popis nameravane porabe strojev, iz katerega je posneti način in uredbo porabe strojev, visočino in proračun odškodnine posameznikov, ki rabijo stroj (tako imenovani obrednik, regulativ); poročati pa mora koncem vsacega leta ministerstvu o uporabi strojev ter kedar si bodi dovoliti, da smejo po ministerstvu oziroma po obrtnem muzeju perijodično odposlani nadzorovalni uradniki stroje in, če treba, tudi zadržne knjige pregledati.

Seveda se včasih pripeti, da je mogoče stroj prepustiti še le delj časa potem, ko se je vložila prošnja, ker se o takih prepustitvah sklepa le na podlagi natančnih krajevnih poizvedeb, ker se svét za pospešitev obrtništva le perijodično shaja k sejami, in ker je včasih treba izbrati delovne pripomočke, katerih tovarne nimajo v zalogi; včasih pa se zadeva zavleče, ker se stroj eventualno prepusti le pod pogojem, da se ustanovi delovna ali produktivna zadruga.

Razpoloživa sredstva zadoščala so dosedaj, da se je ustreglo vsem prošnjam, proti katerim ni bilo načelnih pomislekov. Od leta 1892 sem prepustilo je trgovinsko ministerstvo strojev za okroglo 145.000 gl., in sicer 75 obrtnim zadrugam, 34 registrovanim pridobninskim in gospodarskim zadrugam, 4 konzorcijem itd. Med temi je 55 čevljarskih, 21 stavbnih in 12 mizarskih zadrug, 7 zadrug za obdelovanje kovin, 4 nožarske zadruga, po jedna krojaška, strojarska, vrvarska, knjigotiskarska, strugarska, tkalska, mlinarska zadruga i. dr. Za stroje prosili sta tudi dve zadrugi iz Kranjskega, in le želeti bi bilo, da bi to stvar obrtniki malo bolj premišljevali, kakor so to doslej storili.

(Dalje prihodnjíč.)

Opomin načelnštva obrtne zadruga za sodni okraj novomeški.

Opominjamo zopet vse samostojne gg. obrtnike našega sodnega okraja razun gostilničarjev in trgovcev, na vplačanje vpisnine treh gl. v obrtno zadruga. Pri vpisanju in vplačanju teh treh gl. dobi vsak posamezni obrtnik bukvice zadržnih pravil v roke, da

bode vsakdo lahko bral, kaj je obrtna zadruga, ker še marsikteri obrtnikov malo razume, kaj je sploh obrtna zadruga, kakšne pripomočke in kakšne koristi ima, in kaj se s pravim razumom in po pravem potu lahko doseže. Pri prvem obrtnem zborovanju, kateri se bode v kratkem sklical, bodo imeli nasprotniki zadržne priliko slišati pojasnila o pravilih in razno drugo. Toraj, gospodje obrtniki, vplačajte te tri gl. enkrat za vselej v obrtno zadruga, saj se gre za vsakega malega obrtnika koristi.

Obrtno načelnštvo vam nadalje naznanja in opominja, da od 15. oktobra dalje je vsak učni list neveljaven, kateri ne bode pri obrtni zadrugi potrjen in da nobena občina nima več pravice, učna spričevala podpisavati. Od 15. oktobra dalje je dolžan tudi vsak samostojen obrtnik, svoje pomočnike, kakor tudi učence do najkasneje 15. nov. v pisarni pri obrtni zadrugi naznaniti in vsakemu pomočniku bodo delavske bukvice le pri obrtni zadrugi potrjene pri vstopu in izstopu iz dela; isti mora biti tudi najkasneje v 3 dneh pri zadrugi naznanjeni.

To naj vam bo, gospodje obrtniki v opomin, ker obrtna zadruga ni nikako prostovoljno ali zabavno društvo, ampak ima resne čase pred seboj in resno delo za korist malega obrta. Pravila so potrjena in od tistega dne, ko se je obrtna zadruga zasnovala, je vsak samostojen obrtnik postal ud zadrugi, razven gostilničarjev in trgovcev, hoče sli noče, ali je prišel k obrtnemu zborovanju in volitvi ali ne! Opominja tedaj vse gosp. obrtnike načelnštvo obrtne zadruga, da vplačate imenovano vpisnino treh goldinarjev do 10. novembra, ker potem bode pa c. kr. okrajno glavarstvo izterjavalo, kdor ne bode do tistega časa vplačal.

Za načelnštvo obrtne zadruga:

J. Appe.

Darovi za novomeško dijaško kuhinjo.

Župljani črnomaljski so dali ob priliki duhovske bîre 14 mernikov pšenice in 1 mernik koruze; gospod župnik M. Klemenčič 2 vreči krompirja; gosp. Anton Jarc zelja; gosp. živinozdravnik Otmar Skale 5 gl., gosp. svetnik in deželni poslanec Višnikar 2 gl., gosp. župnik Fr. Marešič 5 gl., Nekdo iz veselja, „da je polomljena ura zopet šla“, 1 gl., gospod duhovni svetnik in župnik Fr. Dolinar 5 gl., gosp. kaplana F. Varl in A. Knavs po 2 gl. 50 kr., gosp. nadučitelj Šetina je nabral od dobrotnikov v Črnomlju 9 gl. 10 kr.

Dr. Jos. Marinko.

Loterijake številke.

Gradec 28. oktobra	46	90	72	82	70
Trst 21. „	19	12	62	20	25
Gradec 14. „	37	26	80	41	27

Oklic.

Firm. 246.
Gen. I. 23.

Podpisano sodišče naznanja, da se je v tusodnem zadržnem registru izvršil pri vpisu „Slovenska posojilnica v Št. Jerneju“ izbris bivšega uda načelstva Martina Zajc iz Št. Jerneja, in vpis Jožeta Brulc, usnjarski mojster v Št. Jerneju kot novega uda načelstva.

C. kr. okrožno sodišče v Rudolfovem oddelek III, dne 24. oktobra 1899.

Oklic.

Firm. 247.
Gen. I. 7.

Podpisano sodišče naznanja, da se je v zadržnem registru pri vpisu: „Posojilnica v Ribnici“ izvršil izbris bivšega načelnika, gospoda c. kr. dež. sod. svetnika Franc Višnikar-ja, in vpis novoizvoljenega načelnika Josipa Klun in novoizvoljenega uda načelstva gospoda Ivana Lovšin, pos. in trgovca v Ribnici.

C. kr. okrožno sodišče v Rudolfovem oddelek III, dne 24. oktobra 1899.

Gostilna v najem.

V najem se odda s 1. januarjem 1900 že staroznana gostilna „pri Tomšiču“ v Trebnjem na Dolenjskem. Ista se odda za več let pod ugodnimi pogoji.

Gostilna obstoji iz štirih velikih sob, veže, kuhinje, dveh klet, ledenice, senčnatega vrta za goste in lepega hleva. Na zahtevanje se dobi tudi lepa njiva. Gostilna je oddaljena eno minuto od farne cerkve in tri minute od železniške postaje Trebnj.

Več se poizve ustmeno ali pismeno pri lastniku

Em. Tomšiču,
Trebnj. Dolenjsko.

(264—3)

Prodajalna

na Glavnem trgu v Novem mestu se takoj odda

Več pové

S. pl. Sladović.

Dobil bi rad

tovariša, izučenega
v **strojarski obrti,**
kateri bi hotel stopiti
z mano v zadrugo (kompanijo).

Vzamem namreč s 1. januarjem 1900 v najem usnjarijo v Mokronogu; (posesnik je Josip Bizjak, Bohoričeva ulica št. 5, Ljubljana.

Vsi prostori za izvrševanje strojarske obrti so jako pripravljeni, nepokvarjeni in preskrbljeni z vsem orodjem. Ker najemina ni velika, kupčija z usnjem pa doma in po sejnih jako ugodna, sem prepričan, da ne bode nobenemu žal, ki bi hotel deliti z mano dohodke in stroške. — Kdor ima veselje do združnega dela, naj se obrne na

Jože Bizjak - a,
strojarja v Mokronogu.
Dolenjsko.

(281—1)

Janez Jax-a

najstarejša
in največja
tovarniška zaloga

šivalnih strojev

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 13.

Zastopnik za Dolenjsko
Friderik Skušek,
trgovec v Metliki. (210—7)

Gostilna v najem!

Od 1. januarja počeni je oddati gostilna za več let v najem. Ista se nahaja v Soteski, to je blizu dolenskih Toplic, ter obstoji iz hiše in prostorov za gospodarske potrebe ter hlevov.

Kdor bi hotel to gostilno v najem vzeti, naj pošlje svojo ponudbo do

20. novembra

gozdnemu uradu v Sotesko, pošta Dvor na Kranjskem Tam leže na ogled najemniški pogoji.

Stara, še dobro ohranjena okna

so na prodaj (282)

v Rudolfovem, Arkotova ulica h. št. 210.

Franc Ciber,
podobar in pozlatar

se priporoča

preč. duhovščini in slav. občinstvu
za razna dela in poprave v tej stroki.

Stanuje v Novem mestu, Ljubljanska
cesta št. 41. (266—2)

MESTNA HRANILNICA V NOVEM MESTU

sprejema vloge **vsak dan dopoldne** proti **4°** obrestovanju od 1. prihodnjega meseca ter ravno tako izplačuje iste, ter računi obresti do zadnjega dne preteklega meseca.

Rentni davek plačuje hranilnica sama, tako da dobé vlagatelji **polne 4° obresti**.

Stanje vlog K 1,345.875.

Stanje hipotečnih posojil K 1,010.000, stanje meničnih posojil K 101.777, stanje vrednostnih papirjev K 96.336, stanje rezerve K 19.563.

Denarni promet **prvih deset mesecev** znašal je **K 2,601.298-02.**

V mestno hranilnico v Novem mestu se nalaga po c. kr. sodiščih **pupilarni denar.**

Mestna občina Novo mesto jamči poleg položene varščine **10.000 gld.**, ki je vinkulovana za varnost vlog in obresti sploh z vsem svojim imetjem.

Ravnateljstvo.

MOHAR, predsednik.

PERKO, pis. ravnatelj.

Posestvo na prodaj!

K temu pripada hiša, lepo in rodovitno polje, travniki, na katerih se nakosi 16 vozov sena, velika mlada hosta ter vinograd s zidanco. Vse je v prav dobrem stanu. — Več se izvé pri lastniku Anton Golob, Radule, p. Šmarjeta.

(280—1)

Iz proste roke je na prodaj **lepo, rodovito zemljišče,**

namreč 850 kvadratnih sežnjev vrta in poldrugi oral njiv. Isto se nahaja v Veliki Stari vasi pri Grosupljem. — Več pove lastnik Franc Schiffrer, kolodvor Novo mesto.

(256—3)

Pisarna obrtne zadruga

za novomeški okraj se nahaja v Novem mestu

 v hiši g. Weiss-a,

Ljubljanska cesta št. 39.

Redne uradne ure ob nedeljah in ponedeljkih od 10. do 12 ure dopoldne.

Mesečna soba z vso opravo, separatnim vhodom in razgledom na Glavni trg, odda se takoj v hiši št. 45, na Glavnem trgu, II. nadstropje (Bergmann-ova hiša). Cena je jako zmerna.

(275—2)

Anton Ogrin,

trgovec v Novem mestu na Glavnem trgu št. 87

priporoča

p. n. slavnemu občinstvu svojo bogato zalogo svežega

zimskega perila (Jägerwäsche),

ter družega manufakturnega blaga

 po najnižjih cenah!

(278—2)

! Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Stanje hranilnih vlog 30. septembra
1899.: čez 2 milijona gld.

Denarni promet v devetih mesecih
čez 6½ milijona gld.

Ljudska posojilnica

Preje: Gradišče št. 1. — Sedaj: Kongresni trg št. 2., I. nadstr.

Sprejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popo'dan in jih obrestuje po

4½%

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 goldinarjev
čistih 4 gld. 50 kr. na leto.

Stanje hranilnih vlog 30. sept. 1899:
2.112.219 gld. 99 kr.

Promet v 9 mesecih od 1. jan. do 30. sept.
1899: 6,757.658 gld. 53 kr

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje
kaj prekinilo. — Za nalaganje po pošti so poštnohranilniške položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 10. oktobra 1899.

Dr. Ivan Šusteršič,
predsednik.

Josip Šiška, knezoškofjski kancelar,
podpredsednik.

Odborniki:

Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec
v Št. Vidu nad Ljubljano.

Frančiček Birk,
stolni vikar v Ljubljani.

Dr. Janko Brejc,
odvet. koncip. v Ljubljani.

Dr. Andrej Karlin,
gimn. profesor v Ljubljani.

Karol Kaushegg,
veleposestnik v Ljubljani.

Matija Kolar,
župnik pri D. M. Polji.

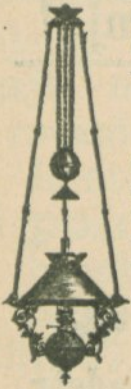
Ivan Kregar,
načelnik okrajne bolniške
blagajne v Ljubljani.

Dr. Viljko Schweitzer,
odvetn. koncip. v Ljubljani.

Gregor Šilbar,
župnik na Rudniku.

Dr. Aleš Ušeničnik,
stolni vikar v Ljubljani.

Luč prihodnosti!

Auer Gazolin svetilke

nadkriljujejo vse dosedanje, in je razsvetljava izdatno ceneja od petroleja in acetilena.

Reference na razpolago!
Popolna garancija.

Zalagatelj

Jos. Medved, Novo mesto.

Veliko zalogo

po dunajskem kroju
izgotovljenih oblek,

za dečke in dorastle, kakor tudi
po meri izgotovljene,
priporoča

Dijakom
znižane cene!

Jos. Medved,
Novo mesto.

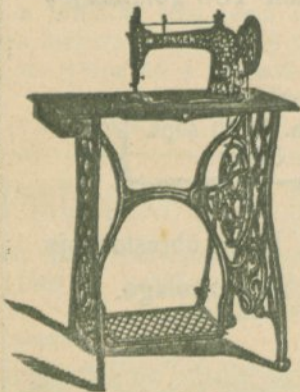

Šivalne stroje in kolesa

le prve vrste,

plačilni
v mesečnih rokih,
priporoča

Jos. Medved,
Novo mesto.

Nagrobne vence

s trakovi,

v veliki izbiri,

priporoča

Jos. Medved,

Novo mesto.

Veliko zalogo

vsakovrstnega manufakturnega, *
posebno zimskega blaga za moške in
* ženske, po najnižjih cenah,
priporoča

Josip Ogoreutz,
Novo mesto.

Šivalni stroji najbolje vrste, po
nizkih cenah ter
pod ugodnimi plačilnimi pogoji!

Velika izbira plaht
in odej za konje.
(277 2)

Društvo „Mestna godba v Rudolfovem“
priporoča

svojo godbo na lok

● za plesne i druge veselice. ●

Manj ko 6 godcev se ne daje. Plača nizka!

P. n. društva naj se blagovolé radi svojih zimskih
veselic pravočasno oglasiti! — Pisma kapelniku g.
Jos. Poula v Rudolfovem. (267—3)

KATHREINER- Kneippova sladna kava.

Stara mamica, si meni!

Za leto sem izpričano izvrstna prireda k bobi kavi.
Pri živčnih, arcah, želodčnih boleznih, pri pomanjkanju
krvi etc. zdravilsko priporočena. — Najprišibljenojša
kavina pijača v stotisočere redovinah.